

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Abductive analysis

Een antwoord aan Harrie Jansen

Stefan Timmermans*

Het is een enorm genoegen om te reageren op de boekrecensie van Harrie Jansen (HJ). Na een gedetailleerde en nauwkeurige samenvatting van ons betoog, benadrukt HJ een paar punten van kritiek: is abductieve analyse niets meer dan *grounded theory* doordrenkt in een uitgebreid literatuuronderzoek? En wordt abductieve analyse beperkt tot kwalitatief onderzoek of past abductie ook binnen kwantitatief onderzoek en 'life sciences'?

Het doel van *abductive analysis* is om kwalitatieve onderzoekers te voorzien van een methodologische toolbox om originele theoretische doorbraken te stimuleren. Dit werkt door middel van een dialectiek tussen bestaande theorieën en empirische waarnemingen en draagt bij tot een lopende dialoog binnen een gemeenschap van onderzoekers. De aanpak komt uit het Amerikaanse pragmatisme en integreert de wetenschapsfilosofie van Charles Sanders Peirce met zijn semiotiek.

Of abductieve analyse een opgevoerde *grounded theory* is hangt af van je gezichtspunt. *Grounded theory*-denkers zoals Kathy Charmaz en Adele Clarke hebben onlangs de notie van abductie in hun aanpassingen van *grounded theory* opgenomen, maar ze maken abductie ondergeschikt aan een inductieve aanpak. Vanuit het perspectief van de filosofie van de wetenschap heeft het plaatsen van abductie in een inductief raamwerk geen zin. Peirce maakt duidelijk dat inductie, deductie en abductie complementair zijn in het wetenschappelijke proces: '*Abduction seeks a theory. Induction seeks for facts*' (Peirce, 1992-1998: 217-218). Abductie genereert voorlopige en nieuwe theoretische ideeën, terwijl inductie nieuwe fenomenen in bekende categorieën opdeelt; deductie test die ideeën met meer observaties. Inductie is dus niet creatief, zoals de meeste artikelen gebaseerd op *grounded theory* aantonen. Een ander probleem is dat *grounded theory* een origineel en passend antwoord vormde op problemen met betrekking tot kwalitatief onderzoek zoals die midden jaren zestig bestonden. In de laatste decennia is de *grounded theory*-methodiek echter uitgerekt in talloze varianten en verloor het alle frisheid. De term komt met zoveel onnodige bagage dat het een lege, tijdelijke aanduiding is geworden. Alhoewel wij (de auteurs) ook vanuit een interpretatieve traditie werken, bleek het zinniger om met een schone lei te beginnen in plaats van iets wat duidelijk zijn glans verloren heeft, te herstellen.

Natuurlijk past het bedenken van nieuwe ideeën ook binnen kwantitatief onderzoek en andere wetenschappen. Abductief denken staat immers centraal in het dagelijks leven wanneer we deelnemen aan *trial-and-error*-denken of aannames hebben over de aard van dingen. *Abductive analysis* is echter specifiek voor kwalita-

* Dr. Stefan Timmermans is professor bij de afdeling sociologie van de University of California, Los Angeles in de Verenigde Staten. E-mail: stefan@soc.ucla.edu.

tief onderzoek en vooral interessant voor onderzoek vanuit een interpretatieve richting. De data-analyse maakt gebruik van de sterke punten van kwalitatieve methoden om de betekenis die mensen geven aan situaties, in het moment vast te leggen en te begrijpen. We combineren daarom abductie met een pragmatische semiotische aanpak die de elementaire onderdelen van betekenisgeving onderscheidt (wat een radicaal verschil is met de Franse semiotiek), waarbij we op zoek gaan naar variatie en ook causale theoretische concepten ontwikkelen. Het klopt, zoals HJ beweert, dat veel kwalitatieve onderzoekers zoiets als een abductieve analyse al doen. De waarde van het boek is echter om methodologische theorie dichter bij de praktijk te brengen. *Abductive analysis* geeft kwalitatieve onderzoekers niet enkel een manier van spreken en denken, maar ook analytische strategieën om kwalitatieve gegevens te ontwikkelen tot nieuwe inzichten.

Literatuur

Peirce, C.S. (1992-1998). *The essential Peirce, volume 2: Selected philosophical writings (1893-1913)*. Bloomington, IN: Indiana University Press.